ואילו הכא פסול וטמא. [9]אע"ג דשלישי של תרומה מטמא הקודש כמו שלישי דקודש דתנן במסכת טהרות (פ"ג משנה ז) שלישי שבכולן מטמא משקה קודש ופוסל אוכלי קודש ותתרומה קאי [9]מ"מ אור"י [8] דמגע טבול יום לא חשיב כשלישי דאפילו בקודש גופיה לא מטמא דמעשלה בפ' חטאת העוף מועלין בה משהוקדשה ממלקה הוכשרה ליפסל בטבול יום ודייק בגמרא לאיפסולי אין לו לטומיי לא והכי סבר רבי עקיבא לקמן (דף יט.) בהסולת והקטורת והלבונה [ב] וכו' מיהו תימה דשלישי לטבול יום יעשה רביעי מק"ו ממחוסר כפורים כדמסיק רבי יוסי שלישי דעלמא וימא מה מחוסר כפורים שמוחר בתרומה פסול בקודש שלישי לטבול יום שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקודש ואם יש שום מעיעוו [ג] בשלישי לטבול יום א"כ כי עביד לקמן ק"ו נימא שלישי לטבול יום יוכיח [ד] ובירושלמי במסכת מגיגה פריך לה:

אפילו בראשון ושני נמי תחלה הוי. מכאן משמע דשמן משוב משקה ולקמן (דף יח.) גבי משקה בית מטבחיא וכן בכמה דוכתי והא דתנן (טהרות פ"ג משנה ב) ר"מ אומר שמן תחלה לעולם וחכ"א אף הדבש ור"ש אזורי אומר היין פירות דווקא יין אבל הנך לא ופסקינן בהקומץ רבה (מנחות נא.) דהלכתא כוותיה אור"ת דהתם מיירי בנקרש ואחר כך נמוח [ה] כדמשמע בתוספתא [ו] דקאמר התם במה אמרו שמן תחלה לעולם בנקרש ואחר כך נמוח [ו] וכן נקרש משמע דכ"ע מודו [ז] וכן משמע בריש פ"ג דמסכת טהרות (משנה א) דקתני התם הרוטב והגריסין וחלב ושמן שהן משקה טופח הרי הן תחלה קרשו ואח"כ נימוחו הרי הן שניים ובתר הכי קתני ר"מ אומר השמן תחלה לעולם והיינו לעולם אפי' קרשו והא קאי ר"ש אזורי והכא משמע ליה בלא נקרש [ח]: **הכא** טהור **וטמא.** הקשה ר"י לוקמ' בז' דאסור מדאורייתא [ח] ורבי יוסי דאמר אינה המדה אית ליה דלית לן למילף איסור מטומאה כמו שאפרש לקמן לר"ל דמשום בר קפרא אלא דלפנין איסור מטומאה [ט] ואור"י דלא בעי לאוקמה בשבע דטורפין תרומה טהורה עם הטמאה משמע ליה כדרך שבני אדם רגילין לשרוף והיינו בשם: **הרתם פסול וטמא והכא טהור וטמא.** וקשה לר"י בשלמא למ"ד אוכל מטמא אוכל א"ש דלא אליף איסורא דרבנן בשעה שאין [י] מפסול דאורייתא [יא] אבל למ"ד אין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא [יב] אמאי לא אליף שפיר כמו שמוחר לעשות מפסול דאורייתא דאשון דאורייתא [יג] ה"נ מוחר לעשות מאיסורא דרבנן שני דרבנן כדקמדמי בסמוך דקאמר נימא דקסבר ר"מ כו' ואור"י דלא דמי דמקלקלין דאורייתא שיכול לקלקלו עוד יותר אין לגמוד שיוכל לקלקל קלקול דרבנן יותר אפי' בקלקול דרבנן [יד] אבל בסמוך מדמי שפיר קלקול איסור דרבנן לקלקול אליף דרבנן תדע דהא ר' יוסי דס"ל לקמן (נח.) טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא וס"ל וולד טומאה דר' מגיגה דאורייתא לא אליף [טו] מיניה איסורא דרבנן שיהא מוחר לעשותו שני דרבנן [טז] דלמ"ד אין אוכל מטמא אוכל כשאורפו עם טמאה לא הוי אלא שני דרבנן [יז יח] ואי"ת למאי דמוקים לה בולד טומאה דרבנן [יט] ר' מגיגה נמי מוסיף אדר' עקיבא דמר"ע דאמר פסול מדאורייתא מוחר לעשותו דאשון לא שמעינן שיהא אליף דרבנן מוחר לעשותו שני [יט] ובירושלמי פריך לה וקאמר למ"ד בולד טומאה דרבנן לא בא ר"ע אלא לפחות תיפחר בטבול יום דבית הפרס שהוא מדבריהם [כ] אך שמחליף דברי רבי יוחנן לבר קפרא:

בגמ'

דר' מגיגה בשר שנטמא בגמ' הטומאה דקתני בגמ' הטומאה דאורייתא דכל גמ' הטומאה דאורייתא הוא אבל בשר שנטמא בוולד הטומאה דרבנן כגון כלי שנטמא במשקין דמדאורייתא אין אוכלין ומשקין מטמאין כלי אין אוכל נעשה אב הטומאה ורבנן גזרו שיהיו משקין מטמאין כלי משום משקה זב וחבה שהן אב הטומאה כגון רוקו ומימי רגליו בפ"ק דנדה (דף ז:) והאי בשר נטמא בגאונו כלי דהוי וולד וולד דרבנן שהמשקין היו וולד הטומאה והכלי היה וולד דרבנן ומדאורייתא טהור הוא והאי בשר שנעשה שלישי על ידו טהור גמור מן התורה הוא ומשמעינן ר' חנינא דכיון דבראשון ובשני אינהו שני עבדי, דתנן

נחלל חרב. הקיש חרב לחלל. מתכת שנגע במת הרי הוא אבות הטומאה כמת עצמו ושנגע בטמא מת הרי הוא אב הטומאה כמוהו גזירת הכתוב היא במתכת אבל טומאת מת ולא אבל שאר טומאות: **וה"נ.** גר אב הטומאה וכשנומן שמן שלישי לאוכו נעשה ראשון:

[1]בחלל חרב [ב] [3]א חרב הרי הוא כחלל והויא ליה אב הטומאה וקסבר שלישי מוחר לעשותו ראשון ומאי דוחקיה דרב יהודה לאוקמיה בגר של מתכת נוקמיה בגר של חרם ומאי הוסיף דאילו התם טמא וטמא ואילו הכא פסול וטמא אמר רבא מתניתין קשיתיה מאי איריא דתני גר שנטמא בטמא מת ניתני שנטמא בשרץ אלא איזהו דבר שחלוקה טומאתו בין טומאת מת לשרץ הוי אומר זה מתכת [9]אמר רבא ש"מ קסבר ר"ע [ג]טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא דאי ס"ד דרבנן מכדי האי גר מאי קא מהניא להאי שמן אי לאיפסולי גופי' הא פסיל וקאי ממאי דילמא לטמא אחרים מדרבנן אי מדרבנן מאי איריא באב הטומאה אפילו בראשון ושני נמי תחלה הוי [ד]דתנן [ב]כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה [ג]חוץ מטבול יום אלא ש"מ דאורייתא היא: א"ר מאיר מדבריהם למדנו וכו': מדבריהם דמאן אילימא מדברי ר' חנינא סגן הכהנים מי דמי התם טמא וטמא הכא טהור וטמא ואלא מדברי ר"ע מי דמי התם פסול וטמא הכא טהור וטמא נימא קסבר רבי מאיר מתניתין באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דרבנן דמדאורייתא טהור מעליא ומאי

נוקמה בגר של חרם. דאילו הכא דאשון כגוגע בטמא מת ומשמעינן ר"ע דשלישי מוחר לעשותו שני. ודקשי' לך מאי הוסיף אדר' חגיגא הוסיף טובא דאילו התם גבי בשר קדשים כי שריף שלישי בהדי ראשון ועשאו שני טמא מת היה מתחלה לטמא אחרים שהשלישי עושה רביעי בקודש ועכשיו כשהוא שני הוי טמא כלומר לא נשתנה שמו לקלקול יותר מבראשונה ואלו גבי עדותו של ר"ע גבי תרומה קאי דאילו שמן קודש אינו אלא של מנחות ונאכל הוא ואינו אלו להליק גר ואם נטמא קודש שנתנו בתנתה משקדש בכלי אין לו היתר להכניס ונשרף בקודש בבית הדשן כשאר פסולי קדשי קדשים אבל שמן תרומה שנטמא כהנים מדליקין בו לכתיב [ה] נתתי לך את משמרת תרומותי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה ואמר רחמנא שלך תהא להסיקה תחת תבשילך ביבמות בפ' העגל (דף עד.) ושמן שלישי של תרומה אינו טמא לטמא אחרים אלא פסול דאין שלישי עושה רביעי בתרומה וכי הדר עביד ליה שני ה"ל טמא: **מתני' קשיתיה.** לרב יהודה מאי איריא דתני טמא מת אי בגר של חרס אבל ראשון עסקינן למה לי דנקט שקיבל טומאה מת ואמר קי"ל דאין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה ומה שמא הטומאה דמת מה לי אב הטומאה דשרץ אלא מדנקט מת ש"מ בגר של מתכת עסקינן דיש חילוק בו בין נגיעת אב הטומאה דמת לאב הטומאה דעלמא ומשמע' דבגר שהוא עצמו אב הטומאה קאמר: **ש"מ.** מדקאמר הוסיף ר"ע קסבר טומאת משקים לטמא אחרים דאורייתא היא ודלא כהני תנאי דפירקין דאמרי לקמן [ו] שאין משקין מטמאין אחרים אלא מדרבנן דאי ס"ד דאין משקין מטמאין אחרים אלא מדרבנן מאי תוספת דאוסיף ר"ע דאמר שהשמן שהיה שלישי עשאוהו ראשון ומה בכך אפי' גר אב הטומאה כי עשאו ראשון להאי שמן מאי מהני ליה אחרי אלא שלא יטמא אחרים: **לאפסולי גופיה.** הוא דמהני ליה הא פסול וקאי: **דילמא.** אהני ליה שיטמא אחרים מעכשיו מדרבנן: **אי.** תוספת דרבנן אתא לאשמעי' מאי אריא דנקט שמדליקין אותו בגר אב הטומאה שעושין אותו לאי שמן ראשון דאורייתא א"ל אשמעינן שמדליקין אותו בראשון לטומאה או בשני לטומאה נמי אתא לה כלומר אילא נמי תוספת מדרבנן כי ההוא שנעשה ראשון מדרבנן ומטמא עוד שני ושלישי דהא גזור רבנן על המשקין שאפילו נגעו משקין בשני יעשו ראשונים: **דתנן כל הפוסל את התרומה.** כל הני דמייתינן בפ' יציאות השבת (דף יג:) גבי שמונה עשר דבר שגזרו עליהם תורת שניים לפסול את התרומה מטמאין משקין אפילו חולין להיות תחלה חוץ מטבול יום שפוסל לתרומה מן הטהרה וגזירת הכתוב היא ומ"מ אילקיש טומאה דידיה ולא גזרו ביה לעשות משקין תחלה לאין דברי תורה לריכין חיזוק ומשום דמשקין עלוים לקבל טומאה ומה היא עלילתן שמקבלין טומאה שלא בהכשר גזרו עליהן חומר הרבה שיהו הכהנים מזהרין לשומרן: **אלא ש"מ.** מדמהדר למעבדיה לאשון דאורייתא ש"מ לטמויי אחרים ולעשותן שני דאורייתא קאמר. כל סדר טומאה לאב עושה ראשון ואשון שני בחולין ותו לא ושני שלישי בתרומה ושלישי רביעי בקודש כולה מדאורייתא הוא לא בפירקין: **נימא קסבר ר"מ.** מדליף מדבריהן קסבר מתני' דר' חגיגא בשר שנטמא בגמ' הטומאה דקתני בגמ' הטומאה דאורייתא הוא אבל בשר שנטמא בוולד הטומאה דרבנן כגון כלי שנטמא במשקין דמדאורייתא אין אוכלין ומשקין מטמאין כלי אין אוכל נעשה אב הטומאה ורבנן גזרו שיהיו משקין מטמאין כלי משום משקה זב וחבה שהן אב הטומאה כגון רוקו ומימי רגליו בפ"ק דנדה (דף ז:) והאי בשר נטמא בגאונו כלי דהוי וולד וולד דרבנן שהמשקין היו וולד הטומאה והכלי היה וולד דרבנן ומדאורייתא טהור הוא והאי בשר שנעשה שלישי על ידו טהור גמור מן התורה הוא ומשמעינן ר' חגיגא דכיון דבראשון ובשני אינהו שני עבדי, דתנן

ומאי

סתם ואמן קי"ל דאין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה ומה לי אב הטומאה דמת מה לי אב הטומאה דשרץ אלא מדנקט מת ש"מ בגר של מתכת עסקינן דיש חילוק בו בין נגיעת אב הטומאה דמת לאב הטומאה דעלמא ומשמע' דבגר שהוא עצמו אב הטומאה קאמר: **ש"מ.** מדקאמר הוסיף ר"ע קסבר טומאת משקים לטמא אחרים דאורייתא היא ודלא כהני תנאי דפירקין דאמרי לקמן [ו] שאין משקין מטמאין אחרים אלא מדרבנן דאי ס"ד דאין משקין מטמאין אחרים אלא מדרבנן מאי תוספת דאוסיף ר"ע דאמר שהשמן שהיה שלישי עשאוהו ראשון ומה בכך אפי' גר אב הטומאה כי עשאו ראשון להאי שמן מאי מהני ליה אחרי אלא שלא יטמא אחרים: **לאפסולי גופיה.** הוא דמהני ליה הא פסול וקאי: **דילמא.** אהני ליה שיטמא אחרים מעכשיו מדרבנן: **אי.** תוספת דרבנן אתא לאשמעי' מאי אריא דנקט שמדליקין אותו בגר אב הטומאה שעושין אותו לאי שמן ראשון דאורייתא א"ל אשמעינן שמדליקין אותו בראשון לטומאה או בשני לטומאה נמי אתא לה כלומר אילא נמי תוספת מדרבנן כי ההוא שנעשה ראשון מדרבנן ומטמא עוד שני ושלישי דהא גזור רבנן על המשקין שאפילו נגעו משקין בשני יעשו ראשונים: **דתנן כל הפוסל את התרומה.** כל הני דמייתינן בפ' יציאות השבת (דף יג:) גבי שמונה עשר דבר שגזרו עליהם תורת שניים לפסול את התרומה מטמאין משקין אפילו חולין להיות תחלה חוץ מטבול יום שפוסל לתרומה מן הטהרה וגזירת הכתוב היא ומ"מ אילקיש טומאה דידיה ולא גזרו ביה לעשות משקין תחלה לאין דברי תורה לריכין חיזוק ומשום דמשקין עלוים לקבל טומאה ומה היא עלילתן שמקבלין טומאה שלא בהכשר גזרו עליהן חומר הרבה שיהו הכהנים מזהרין לשומרן: **אלא ש"מ.** מדמהדר למעבדיה לאשון דאורייתא ש"מ לטמויי אחרים ולעשותן שני דאורייתא קאמר. כל סדר טומאה לאב עושה ראשון ואשון שני בחולין ותו לא ושני שלישי בתרומה ושלישי רביעי בקודש כולה מדאורייתא הוא לא בפירקין: **נימא קסבר ר"מ.** מדליף מדבריהן קסבר מתני' דר' חגיגא בשר שנטמא בגמ' הטומאה דקתני בגמ' הטומאה דאורייתא הוא אבל בשר שנטמא בוולד הטומאה דרבנן כגון כלי שנטמא במשקין דמדאורייתא אין אוכלין ומשקין מטמאין כלי אין אוכל נעשה אב הטומאה ורבנן גזרו שיהיו משקין מטמאין כלי משום משקה זב וחבה שהן אב הטומאה כגון רוקו ומימי רגליו בפ"ק דנדה (דף ז:) והאי בשר נטמא בגאונו כלי דהוי וולד וולד דרבנן שהמשקין היו וולד הטומאה והכלי היה וולד דרבנן ומדאורייתא טהור הוא והאי בשר שנעשה שלישי על ידו טהור גמור מן התורה הוא ומשמעינן ר' חגיגא דכיון דבראשון ובשני אינהו שני עבדי, דתנן

עין משפט נר מצוה

א [ממי' פ"ה מהל' טומאת מת הל"ג]:

קח ב ממי' פ"ז מהלכות אבות הטומאה הלכה ה:

קט ג ממי' פ"ז שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחֲלַל חָרֶב אוֹ בְּמֵת אוֹ בְּעֶצֶם אָדָם אוֹ בְּקֶבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים: במדבר יט טז

רבינו חננאל

ודייקינן מדהוה ליה למכתב בחלל. כדכתיב ועל הנוגע בעצם או בחלל, וכתיב וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת, שמענן מינה דלא כתבו אלא ללמד כי החרב הרי הוא כחלל. ותניא בספרי דברי רב בחלל חרב, בא הכתוב ולימד על החרב שמטמא טומאת שבעה, והנוגע בו טמא טומאת שבעה הא למדנו לכלים ולאדם וגו'. וגרסינן בתחלת שחיטת חולין בעניין טמא השוחט בקדשים, האי טמא דאיטמי במאי אי נימא דאיטמי בחלל חרב כתיב. וילפינן חרב הרי הוא כחלל אב הטומאה הוא. שמייה לסכין, תיזיל סכין תיטמיא לבשר, נתברר כי כל כלי מתכת הנוגעים בטמא מת נעשים אב הטומאה. וכיון [ב]טמא מת הוא אב הטומאה, והשמן שהיה שלישי עכשיו בנגיעתו בגר שנטמא בטמא מת נעשה ולד ראשון, וקמ"ל ר' עקיבא שלישי מותר לעשותו ראשון, וכבר פרשנוהו בתחלת שחיטת חולין. וראינו לרבותינו הגאונים שהעמידו זה הגר, גר שנהרג בו אדם הוא, מכלל שאם לא נהרג אדם בו אין זה הדין עליו, ונתקשה לנו שיש שמועות מוכיחות כאשר פרשנו. ונדחק רב יהודה ואמר גר של מתכת ולא אמר גר של חרש, שאבר"פ שהגר של חרש הנוגע בטמא מת טמא הוא, והרי הוסיף ר"ע על ר' חגיגה סגן הכהנים, דר' חגיגה לא אמר אלא טמא שלישי מותר לעשותו שני הני מילי טמא וטמא. אבל טמא ופסול לא אמר, ואלו ר' עקיבא הוסיף אפילו פסול [שרי] לעשותו טמא. מתני' קשיתיה מאי איריא מתני' בגר שנטמא בטמא מת. אמר רבא ש"מ מדר' עקיבא דקתני הוסיף, דטומאת משקין כגון השמן וכיוצא בו לטמא אחר דאורייתא היא, דאי ס"ד מדרבנן הוא אבל מדאורייתא טמא הוא אותו המשקה ואינו מטמא אחרים, כל שאינו מטמא פסול הוא, הנה הוסומאה השניה לא הוסיפה לו (ו)לשמן כלום, פסול היה מקודם ועכשיו פסול הוא, ואלא מאי לטמא אחרים מדאורייתא הוא. מכדי משקה לא שנא כי נגעו באב הטומאה ולא שנא כי נגעו בראשון ובשני, אינהו שני עבדי, דתנן

בפרק ח' כל הפוסל בתרומה מטמא משקין להיות תחלה חוץ מטבול יום, למה לי למתנא בגר שנטמא בטמא מת ולאוקמה בגר של מתכת, ליתי בגר ואפילו בגר של חרש, שמענן מינה שלישי מותר לעשותו (שני) ראשון, וטומאת משקין לטמא אחרים מדאורייתא הוא. **מתני'** אמר רבי מאיר מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח כו'.

מסורת הש"ס

ג) [דהוי ליה לכתוב בחלל כמו למעלה הנוגע בפעם לו בחלל אלא לכי כתב חרב מיותר לוותרו דחרב כרי הוא כחלל. ערוך ערך חל ר"ז], ד) [לקמן יט: עט. שבת קלז: מיר נג: חולין נ.], ה) [לקמן טו:], ו) פרק פ"ח [מ"ז] [חולין לד.], ז) [במדבר יח], ח) דף נח., ט) טהרות פ"ג, י) [וע"ע תוספות עירובין עג: ד"ה שמן ותום' מנחות לח. ד"ה אימא],

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ואילו הכא וכו' אע"ג דשלישי. עיין חולין פז ע"ב תוד"ה משקה טבול יום: **בא"ד** ט"ס אור"י דמגע מב"י. עי' מגיגה כ ע"ב תוד"ה לאב"ד: **גמ' אבר רבא** ש"מ קסבר ר"ע. עי' טורי אבן מגילה דף יט ע"ב ד"ה ר"ע ומתי: תוס' ד"ה **תתם פסול** וכו' ר"ח נמי מוסיף. עיין זבחים ב ע"א תוד"ה הטומאה:

מוסף רש"י

חרב הרי הוא כחלל. טומאות של מת הלחוות לטמא כלי, כגון מת והנוגע בו דהוי מיטא אב הטומאה, אם נגע בהם מתכות נעשה כיולא בו ואם נגע במת הוי אבי אבות ואם בטמא מת נגע הוי אב, אבל לאשון ושני אין מטמאין כלום (חולין ג.).

מוסף תוספות

א. (ד)שלישי דהכא אינו עושה רביעי אפי' בקודש. תוס' ד"ס. ב. שאם נגע טבו"י במקצתן פסל את כולו דוקא פסל אבל מטמא אחר. תוס' שאנן. ג. מן הפסוק. שם.

ד. שפסול בתרומה ואין עושה רביעי בקודש. שם.

ה. ולהכי קאמר ר"ש דנפקא ליה מתורת משקה. שם. ו. וכל זמן שהוא קרוש אינו לא אוכל ולא משקה. תוס' הכא"ס.

ז. [ד]הוי משקה. שם.

ח. מותר לעשותו שני. שם.

ט. ל"פ. ואין לומר דסבורא הוא דלכ"ע ילפינן איסור מטומאה, דהא לר"ל משום בר קפרא בע"כ לא ילפינן איסור מטומאה. תוס' שאנן. י. לעשותו שני דאורייתא. שם.

יא. [ש]מותר לעשותו שני דאורייתא. שם. יב. א"כ כששורף תרומה טהורה עם הטמאה בפסח אינה מטמאה אלא מדרבנן. שם.

יג. דמדליקין שמן שנפסל בטבול יום עם גר שנטמא בטומאת מת. תוס' ר"פ.

יד. דכל שלא טמא אלא דרבנן חשוב טהור גמור דאורייתא, ונמצא עכשיו דלמה שאין שם טומאה עליו מטמא בידים מדרבנן. מהר"ם אלאש לקמן טו. טז. מדר' עקיבא. מי' תר"ן. וע' מהרש"א.

יז. דנימא הכי כי היכי דשמן שנפסל בטבו"י דהוי שלישי מדאורייתא עבדינן ליה ראשון דאורייתא וכו' ה"נ נימא דחמץ בשש שאסור מדרבנן שמותר לעשותו שני מדרבנן. שם.

יח. אע"כ כי היכי דמוסיף ר"ע על ר"ח סגן הכהנים. תוס' שאנן. יט. דהא לא גמרינן מהדדי כדפי'. שם. ועי"ש כאורך מיהו ומיאו הירושלמי.

כ. והשתא הוי דומיא דר' חנינא דמטמא מדרבנן. תוס' ר"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ומאי מדבריהם מדברי ר' חנינא סגן הכהנים אמר ריש לקיש משום בר קפרא מתניתין באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דאורייתא ומאי מדבריהם מדברי ר"א ורבי יהושע הי ר' יהושע אילימא הא רבי יהושע דתנן [6]חבית של תרומה שנולד לה ספק טומאה רבי אליעזר אומר אם היתה מונחת במקום התורפה יניחנה במקום המוצנע ואם היתה מגולה יכסנה רבי יהושע אומר אם היתה מונחת במקום המוצנע יניחנה במקום התורפה ואם היתה מכוסה יגלנה מי דמי התם גרמא בעלמא הכא בידים אלא הא ר' יהושע דתנן [3]חבית של תרומה שנשברה בגת העליונה ותחתונה חולין טמאין מודה ר"א ורבי יהושע [1]שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה יציל ואם לאו ר"א אומר תרד ותטמא ואל יטמאנה ביד [2]רבי יהושע אומר [2]אף יטמאנה ביד אי הכי האי מדבריהם מדבריו מיבעי ליה ה"ק ממחלוקתן של ר"א ור"י למדנו דיקא נמי דקתני מודה ר"א ור' יהושע ש"מ וכן א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה מתני' באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דאורייתא ומאי מדבריהם מדברי ר"א ורבי יהושע איתיביה רבא לרב נחמן [7]אמר רבי יוסי אין הנדון דומה לראיה שכשהעידו רבותינו על מה העידו אם על הבשר שנטמא בוולד הטומאה ששורפין אותו עם הבשר שנטמא באב הטומאה זה טמא וזה טמא אם על השמן שנפסל בטבול יום שמדליקין אותו בנר שנטמא בטמא מת זה פסול וזה טמא אף אנו מודים בתרומה שנטמאת בוולד הטומאה ששורפין אותה עם התרומה שנטמאת באב הטומאה אבל היאך נשרף התלויה עם הטמאה שמא יבא אליהו ויטהרנה

הפיגול

ומאי מדבריהם מדברי ר' חנינא סגן הכהנים אמר ריש לקיש משום בר קפרא מתניתין באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דאורייתא ומאי מדבריהם מדברי ר"א ורבי יהושע הי ר' יהושע אילימא הא רבי יהושע דתנן [6]חבית של תרומה שנולד לה ספק טומאה רבי אליעזר אומר אם היתה מונחת במקום התורפה יניחנה במקום המוצנע ואם היתה מגולה יכסנה רבי יהושע אומר אם היתה מונחת במקום המוצנע יניחנה במקום התורפה ואם היתה מכוסה יגלנה מי דמי התם גרמא בעלמא הכא בידים אלא הא ר' יהושע דתנן [3]חבית של תרומה שנשברה בגת העליונה ותחתונה חולין טמאין מודה ר"א ורבי יהושע [1]שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה יציל ואם לאו ר"א אומר תרד ותטמא ואל יטמאנה ביד [2]רבי יהושע אומר [2]אף יטמאנה ביד אי הכי האי מדבריהם מדבריו מיבעי ליה ה"ק ממחלוקתן של ר"א ור"י למדנו דיקא נמי דקתני מודה ר"א ור' יהושע ש"מ וכן א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה מתני' באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דאורייתא ומאי מדבריהם מדברי ר"א ורבי יהושע איתיביה רבא לרב נחמן [7]אמר רבי יוסי אין הנדון דומה לראיה שכשהעידו רבותינו על מה העידו אם על הבשר שנטמא בוולד הטומאה ששורפין אותו עם הבשר שנטמא באב הטומאה זה טמא וזה טמא אם על השמן שנפסל בטבול יום שמדליקין אותו בנר שנטמא בטמא מת זה פסול וזה טמא אף אנו מודים בתרומה שנטמאת בוולד הטומאה ששורפין אותה עם התרומה שנטמאת באב הטומאה אבל היאך נשרף התלויה עם הטמאה שמא יבא אליהו ויטהרנה

הפיגול

והא דנקט ר"ל ולד טומאה דאורייתא כלומר אפי' אם נאמר בולד טומאה דאורייתא איכא לפרושי מדבריהם דר' אליעזר ור' יהושע מ"מ נקט דאורייתא לאוקמא אפי' לר"מ אבל לר' יהושע אפי' אליבי דרבנן מותר לעשותו שני וכן ממך בשם שעות שהוא איסור דרבנן ליף ר"מ מדבריו של רבי יהושע [ב]: **מדברי ר"א** ור' יהושע. והא דתני במתני' מילתיה דר' חנינא [ג] משום דר' יוסי קטעי וסבר דר"מ מר' חנינא סגן הכהנים קאמר דקאמר בסמוך: **חבית** שנולד לה ספק טומאה ולא

ומאי מדבריהם. דר' מאיר: **מדברי ר' חנינא.** דתרומה טהורה בשם שעות דמיא להוא דשליבי דטהור דאורייתא וטמא דרבנן והא נמי שריא מדאורייי עד תחילת שבע ואסירא מדרבנן וכיון דאשמעינן ר' חנינא דמטמינן טומאה דרבנן בטומאה דאורייתא דטמטמין לה אלא מדרבנן דאין אוכל מטמא אוכל אלא מדרבנן: **תרשב"ל.** לא תדחק לאוקמא הכי דמאי מדבריהן דקאמר מדברי רבי אליעזר ורבי יהושע קאמר ולאו אמתני' קאי ר"מ אלא בעלמא קאי והכי קאמר מדברי סופרים שמענו שטרפין כו' ומאן ניגמו סופרים רבי אליעזר ור' יהושע והאי עדות דר' חנינא ורבי עקיבא לא שייך גבי פסח ואיידי דבעי לאורויי שטרפים קדש טהור עם הטמא נקט לה: **שנולד.** שאירע. כגון שנכנס אדם טמא לשם ספק נגע בה ספק לא נגע: **הפורפה.** הפקר: **יניחנה במקום המוצנע.** עדיין מוזהר על שמירתה וטעמא מפרש בבכורות בפ' פ) (עד כמה) את משמרת תרומותיו) שאם במשמע אחת טהורה ואחת תלויה ואמר רחמנא עביד לה שימור: **יניחנה במקום הפורפה.** כלומר אם רצה יכול לגרום לה טומאה דקסבר יש אם למסורת ותרומתי כתיב. אלמא שמעינן ליה לרבי יהושע דכיון דאיכא רשויא אלא להדלקה יכול לגרום לה טומאה והא נמי אפי' טהורה בת ביעור היא ומטמאין אותה: **חביב של תרומה בגת העליונה.** היינו עדשים של גת שקורין מייטי"ש שהענבי' בתוכה: **והתחתונה.** היינו בור שהיין יורד לתוכו: **טמאין.** חולין טמאין יש בה ורלוויין לו בימי טומאתו או למי שאינו אוכל חולין בטהרה ולא תפול תרומה זו לתוכו ה"ל מדומע טמא ולא חזי לישראל משום תרומה ואפי' טהורה ולא למכור לכהן דכיון דטמאה היא אסורה. ביאמות בהערל (דף עג:) נפקא לן שהאוכל תרומה טמאה עובר בעשה בשעריך תאכלנו לזה הטמא והטהור יחדו) ולא נאחר: **מודה ר"א ור' יהושע.** אע"פ שנחלקו באין יכול בסיפא מודין ושוין הן בכך אשם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה אם יכול לחזר אחר כלים טהורין ולקבל קודש שתרד כולה לתוך הטמאין ויקבל הימנה רביעית הלוג: **יציל.** יחזר אחריהן ואל יקבלנה בכלים טמאין כדי להציל את החולין שלא יתערב ממנה בהן ויאסרו ואע"פ שבתוך כך ירד ממנה לתוכם ויפסלם לא מטמאין לה לתרומה משום הצלת חולין: **ואם לאו.** שלא ימצא כלי טהור וסוף סוף לטומאה אזלא כולה בזו נחלקו רבי אליעזר ור' יהושע דר' אליעזר אומר אעפ"כ תרד ותטמא מאליה ויפסיד החולין ואל יטמאנה ביד כדי להצילן ר' יהושע אומר יטמאנה ביד. אלמא לרבי יהושע כיון דסופה לאיבוד שרי לטמוייה ביד ובפסח נמי לא שנא ור' מאיר מדברי יהושע יליף: **ממחלוקתן למדנו.** שהרי הלכה כרבי יהושע בתרות דרבי אליעזר נמנו עליו שלא לקבוע הלכה כמותו מפני בנורו של עכנאי בב"מ (דף נט:): **דיקא נמי.** דר"מ מדברי יהושע יליף מדקא מהדר ליה רבי יוסי אימה היא מן[ד] המדה דומה ר"מ ורבי יהושע בזו ש"מ מינייהו הוה יליף לה ולקמיה [ע"ב] פריך אמאי אינה היא המדה: **א"ר יוסי.** לר"מ אין הנדון דומה לראיה נדון שריפת חמץ בפסח שאתה דן ומדמ מאלו אינו דומה לדברים שאתה מביא ראיה מהן עליו על מה העידו שתוכל ללמוד מהן: **זה טמא וזה טמא.** שליבי בקודש טמא הוא והראשון שהוא נשרף עמו טמא הוא: **שמא יבא אליהו.** לאחר זמן ויאמר טהורה היתה ונמצא למפרע שטימאנו תרומה בידים אף על פי שהיא טעונה שריפה מפני איסור ממן אסור לטמאה בידים:

ומאי מדבריהם. נראה לר"י דלהכי נקט דאורייתא משום דאיכא אב הטומאה דרבנן כגון מעמ לעת שבנדה ובית הפרס ואדרן העמים והרבה כיוצא בהן [א] והא דנקט דאורייתא לא נפקא מינה מידי למ"ד אין אוכל מטמא אוכל דמ"מ לא מטמא אלא מדרבנן ולא נקט דאורייתא אלא משום דבעי למימר ולד טומאה דרבנן הוי דווקא דרבנן.

ולד טומאה דרבנן. פ"ה כגון כלי שנטמא במשקין והק' ה"ר יעקב דאורליינ"ש א"כ היכי יליף רבי מאיר מדברי ר' חנינא הא בשר קודש שנטמא מכלי שנטמא במשקין אינו נשרף אלא בעיבור צורה כדמוכח במס' מגיגה (דף כב. ושם) ובפ' עגלו מומין (בכורות דף לח. ושם) דקאמר כלי שנטמא במשקין מאמוריו מוכו ואזנו ואוגנו וידיו וטהורין לעבוד בהו רבנן היכא דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים ומאחר שנעש' נותר אפי' היה טהור לגמרי מותר לשורפו עם הטמא' כדמוכח לקמן (ע"ב) מיהו אי עיבור צורה היינו לינה בעלמא אע"ג דלא הוי נותר לא קשה מידי דאפרש"י אינה היא מן המדה דר' יוסי היינו דלא מדמיין איסור דרבנן לטומאה דרבנן ונראה לר"י דוולד טומאה דרבנן היינו כדמפרש ר' ירמיה הכא בבשר שנטמא במשקין ור' מאיר לטעמיה וכו' ור' יוסי לטעמיה דאמר טומאת משקים לטמא אחרים דאורייתא [ב] אע"ג דבכלי שנטמא במשקין אין שורפין קדשים אלא בעיבור צורה בשאר טומאה דרבנן שורפין דלא כל הטומאות שוות ואור"י דלמ"ד אוכל מטמא אוכל לא איצטריך לאוקמא נעיל בולד ולד אלא לרבי יוסי דאמר (א) משקין לטמא אחרים דאורייתא והוי ולד טומאה דאורייתא אבל לרבי מאיר דהוי ולד טומאה דרבנן בלא ולד ולד איכא תוספת טומאה דמעשיקרא טמא דרבנן והשתא כשאפרפין [ג] טמא דאורייתא הקשה ר"י למ"ד אין אוכל מטמא אוכל מדאורייי ס"ל לר' יוסי לא משכחת שליבי דאורייתא אלא שנגע שליבי במשקין שנגעו באוכל ראשון [ד] א"כ מאי תוספת טומאה איכא כשאורפו עם הבשר שנטמא באב הטומאה דאין אוכל מטמא אוכל לא הוי שני אלא מדרבנן ובלאו הכי הוי שני דרבנן כיון שנטמא מן המשקין דהוי תחלה ואור"י דאכתי לא נגזרה גזירה דכל הפוסל התרומה מטמא משקין להיות תחלה כדפי' לעיל ג"כ דהאי שליבי נטמא בעצים ולבונה [ה] כדפירש ר"ת לקמן גבי רביעי בקדש וסברא ליה השתא דחיבת הקודש מהני למימני ביה דאשון ושני אע"ג דר"ל בעי לה (לקמן דף כ.) ולא אפשיט:

דמדאורייתא טהור מעליא הוא. הקשה ר"י הניחא למ"ד אוכל מטמא אוכל יליף שפיר איסור דרבנן לעשותו שני [ו] משליבי מדרבנן [ז] אע"ג דאיסור הוי כמו פסול ולעיל משמע דטמא ופסול אינם שוין דחשיב ליה הוסיף מ"מ בטומאה דרבנן לא משמע ליה לחלק [ח] אלא לומר דסבר אין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא מאי קסבר אי קסבר דיש להשוותם א"כ בלא שום ראיה יהא איסור דרבנן מותר לעשותו שני דרבנן ואי קסבר דאין להשוותם אם כן היכי יליף משליבי [ט] וי"ל דלא יליף טפי אלא מכיון דחזינא דשליבי שהוא מקולקל דרבנן מותר לעשותו שני א"כ אין לחלק בין דרבנן לדאורייתא וליפרוש איסורא דרבנן מפסול דאורייתא לרבי עקיבא דמותר לעשותו טמא [י] ואור"י דהא דסרי ר' יהושע במתני' לגרוף אליבי עם הטמאה לר' יוסי היינו תלויה דאורייתא דלדידיה שליבי דרבנן אסור לעשות שני [יא] :

ולד טומאה דאורייתא. הכא דקיימינן אליבא דר"ל לא אשכחן שליבי דאורייתא למ"ד אין אוכל מטמא אוכל אלא ע"י משקין ואז הוי שני דרבנן ומאי תוספת איכא וא"ל דלא נגזרה גזרה עדיין דכל הפוסל וכו' כדפי' וע"י עצים ולבונה ליכא לאוקמא דר"ל הוא דבעי בפ"ב דחולין (דף ט.) אי מהני חיבת הקודש למימני ביה דאשון ושני

[1] באב הטומאה דאורייתא. נראה לר"י דלהכי נקט דאורייתא משום דאיכא אב הטומאה דרבנן כגון מעמ לעת שבנדה ובית הפרס ואדרן העמים והרבה כיוצא בהן [א] והא דנקט דאורייתא לא נפקא מינה מידי למ"מ אין אוכל מטמא אוכל דמ"מ לא מטמא אלא מדרבנן ולא נקט דאורייתא אלא משום דבעי למימר ולד טומאה דרבנן הוי דווקא דרבנן:

כלי שנטמא במשקין והק' ה"ר יעקב דאורליינ"ש א"כ היכי יליף רבי מאיר מדברי ר' חנינא הא בשר קודש שנטמא מכלי שנטמא במשקין אינו נשרף אלא בעיבור צורה כדמוכח במס' מגיגה (דף כב. ושם) ובפ' עגלו מומין (בכורות דף לח. ושם) דקאמר כלי שנטמא במשקין מאמוריו מוכו ואזנו ואוגנו וידיו וטהורין לעבוד בהו רבנן היכא דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים ומאחר שנעש' נותר אפי' היה טהור לגמרי מותר לשורפו עם הטמא' כדמוכח לקמן (ע"ב) מיהו אי עיבור צורה היינו לינה בעלמא אע"ג דלא הוי נותר לא קשה מידי דאפרש"י אינה היא מן המדה דר' יוסי היינו דלא מדמיין איסור דרבנן לטומאה דרבנן ונראה לר"י דוולד טומאה דרבנן היינו כדמפרש ר' ירמיה הכא בבשר שנטמא במשקין ור' מאיר לטעמיה וכו' ור' יוסי לטעמיה דאמר טומאת משקים לטמא אחרים דאורייתא [ב] אע"ג דבכלי שנטמא במשקין אין שורפין קדשים אלא בעיבור צורה בשאר טומאה דרבנן שורפין דלא כל הטומאות שוות ואור"י דלמ"ד אוכל מטמא אוכל לא איצטריך לאוקמא נעיל בולד ולד אלא לרבי יוסי דאמר (א) משקין לטמא אחרים דאורייתא והוי ולד טומאה דאורייתא אבל לרבי מאיר דהוי ולד טומאה דרבנן בלא ולד ולד איכא תוספת טומאה דמעשיקרא טמא דרבנן והשתא כשאפרפין [ג] טמא דאורייתא הקשה ר"י למ"ד אין אוכל מטמא אוכל מדאורייי ס"ל לר' יוסי לא משכחת שליבי דאורייתא אלא שנגע שליבי במשקין שנגעו באוכל ראשון [ד] א"כ מאי תוספת טומאה איכא כשאורפו עם הבשר שנטמא באב הטומאה דאין אוכל מטמא אוכל לא הוי שני אלא מדרבנן ובלאו הכי הוי שני דרבנן כיון שנטמא מן המשקין דהוי תחלה ואור"י דאכתי לא נגזרה גזירה דכל הפוסל התרומה מטמא משקין להיות תחלה כדפי' לעיל ג"כ דהאי שליבי נטמא בעצים ולבונה [ה] כדפירש ר"ת לקמן גבי רביעי בקדש וסברא ליה השתא דחיבת הקודש מהני למימני ביה דאשון ושני אע"ג דר"ל בעי לה (לקמן דף כ.) ולא אפשיט:

דמדאורייתא טהור מעליא הוא. הקשה ר"י הניחא למ"ד אוכל מטמא אוכל יליף שפיר איסור דרבנן לעשותו שני [ו] משליבי מדרבנן [ז] אע"ג דאיסור הוי כמו פסול ולעיל משמע דטמא ופסול אינם שוין דחשיב ליה הוסיף מ"מ בטומאה דרבנן לא משמע ליה לחלק [ח] אלא לומר דסבר אין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא מאי קסבר אי קסבר דיש להשוותם א"כ בלא שום ראיה יהא איסור דרבנן מותר לעשותו שני דרבנן ואי קסבר דאין להשוותם אם כן היכי יליף משליבי [ט] וי"ל דלא יליף טפי אלא מכיון דחזינא דשליבי שהוא מקולקל דרבנן מותר לעשותו שני א"כ אין לחלק בין דרבנן לדאורייתא וליפרוש איסורא דרבנן מפסול דאורייתא לרבי עקיבא דמותר לעשותו טמא [י] ואור"י דהא דסרי ר' יהושע במתני' לגרוף אליבי עם הטמאה לר' יוסי היינו תלויה דאורייתא דלדידיה שליבי דרבנן אסור לעשות שני [יא] :

ולד טומאה דאורייתא. הכא דקיימינן אליבא דר"ל לא אשכחן שליבי דאורייתא למ"ד אין אוכל מטמא אוכל אלא ע"י משקין ואז הוי שני דרבנן ומאי תוספת איכא וא"ל דלא נגזרה גזרה עדיין דכל הפוסל וכו' כדפי' וע"י עצים ולבונה ליכא לאוקמא דר"ל הוא דבעי בפ"ב דחולין (דף ט.) אי מהני חיבת הקודש למימני ביה דאשון ושני

עין משפט
נר מצוה

קי' א ב מיי' פי"ב מהל' תרומות הלכה ד:

לעזי רש"י

מייט"י [מיי"ט]. עֲרֵבָה (חלק של הגת שבו מניחים את הענבים).

רבינו חננאל

סברינן דתנא דמתני' סבר שיש לאדם לטמא התרומה הטהורה בידים, לא שנא אב הטומאה ולא שנא ולד הטומאה הכל מדאורייתא, ומאי מדבריהם מדברי ר' יהושע דחבית של תרומה שנולד בה ספק טומאה, ואמר ר' יהושע אם היתה מונחת במקום המוצנע יניחנה במקום התורפה, ואם היתה מכוסה יגלנה, כלומר יעשה אלו הדברים אולי יפול בה שרץ, או יבא אדם טמא ויגע בה ותטמא כדי ליהנות ממנה, כדכתיב ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי, בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה. וכתיב נתתי לך בשתיהן הכתוב מדבר. ומפורש בימות בפרק הערל דאמר ר' אבהו כתיב לא בערתי ממנו בטמא, ממנו אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר בשמן של תרומה שנטמא. ודחינן אימור דאמר ר' יהושע לגרום לו טומאה בעלמא אבל לטמאה בידים מי אמר. אלא הא רבי יהושע דתני בחבית של תרומה שנשברה בגת העליונה ותחתונה טמאה אף יטמאנה ביד. ודחינן אי הכי מדבריו היה צריך לשנות התנא, כלומר שהוא ר' יהושע לבדו למה שנה מדבריהם. וקשיא לן ולמה לא דחה בזו השתובה בתוכתא דאוחבינן למעלה מזו, אלא פירק לו כגון שנולד בה ספק טומאה. ואית לן לשנויי לפי שכך דרך התלמוד כל מקום שיש ראיות לדחות דברי המקשה שתים שלש דוחה באחת מהן ואע"פ שיש אחרות, וכשישתבר אחת ישיב אחרת. ופרקינן עכשיו בזו הכי קאמר ממחלוקתן של ר' אליעזר ור' יהושע שמעינן הכי, דאמרינן דיקא נמי דקתני מודה ר' אליעזר ורבי יהושע ש"מ. וכן אמר רב נחמן מתני' באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דאורייתא ותרוייהו טומאה דאורייתא הוא ומאי מדבריהם מדברי ר' אליעזר ור' יהושע. איתיביה רבא אמר ר' יוסי אין הנדון דומה לראיה, שכשהעידו רבותינו לא העידו אלא על הבשר שנטמא בולד הטומאה ששורפין אותו עם הבשר שנטמא באב הטומאה כו'.

מסורת הש"ס

(א) לקמן כ: בכורי' לו: תרומו' פ"ח [מ"ח], ב) תרומות סב [מ"ע] [לקמן כ:] נמנות מת., ג) [הך דר' יהושע ליתא במשנה ט דתרומות ועי' ר"ש שם], ד) לקמן כ: תוספתא פסחי' פ"ל ה"ה, ה) [ל"ל כל פסולי המוקדש' לד.], ו) [במדבר יח], ז) [דברים טו], ח) בס"א ליתא מן, ט) [מכאן שייך עוד לעמ' יד:], י) ע"כ שייך לעיל ע"ב,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ולד טומאה דרבנן וכו' לר' יוסי לאמר טומאת משקין:

מוסף רש"י

במקום התורפה. במקום הנגלי ומאוי משומר (בכורות לג.). **ר' יהושע אומר.** מעכשיו אינה לפוים לפלגה שמא טמאה היא, ולא לגלוף שמא טהורה ואסור לאכדה, הלכך יגגנה ומיטמא ומהא לפוים לגלוף (שם). **מודה ר"א ור' יהושע.** אע"ג דמיס ר' יהושע לקמן בהפסד חולין, מודה הוא שאם יכול לחזור אחר כלי טהור לקבל בו אפילו רביעית, יציל, ואע"פ שכן כך וכן כך תפול התרומה לתוך החולין ויאך הכל לאיבוד, לפי שתרומה טמאה אין לה תקנה (מנחות מח.) דשמן שנתערב תרומה בהן יאסרו לכהן ומזר משום טומאה דתרומה (לקמן כ:). **תרד ותטמא.** אע"ג דמיפסלא לחולין, דעד הסתם הוי חזי ליה בימי הטומאה והסתם לא חזי למידי (מנחות מח.). **ואל יטמאנה ביד.** לקבלה בכלים טמאים כדי להציל החולין (שם).

מוסף תוספות

א. ורש"י לא העלה על לבו, שפי' באב הטומאה שהיא דאורייתא. תוס' שלמן. ב. והשתא ניחא הא דאמר לקמן ר' יוסי אינה מן המדה. תוס' ר"פ. ג. בהדי בשר שנטמא באב הטומאה. תוס' שלמן. ד. ונעשו שנים דאורייתא והני משקין באוכל ונעשו שלישי דאורייתא. שם. ה. [שנטמאו ממשקין], דהוי שלישי דאורייתא ולא הוי שני דרבנן. שם. ו. דאורייתא. שם. ז. [שן]מותר לעשותו שני דאורייתא. שם. ח. דכל טומאות דרבנן שוות. שם. ט. ולעיל משמע דיש חילוק ביניהם מדחשיב ליה הוסיף. שם. י. מדאורייתא ה"נ איסור דרבנן מותר לעשותו שני דאורייתא. שם. יא. דמוקי ולד טומאה דר' חנינא דאורייתא דמשמע אבל שלישי דרבנן אסור לעשותו שני. שם. יב. דכי היכי דיליף מדברי ר' יהושע דאיסור דרבנן יכול לטמאתו כמו שיכול לטמאת את התרומה כשהולכת לאיבוד, א"כ הה"נ שלישי דרבנן יכול לטמאתו. תוס' הרא"ש. יג. כיון דר"מ לא קאי לא אר"ש ולא אר"ח סגן הכהנים א"כ מאי שייכי בהאי פירקא. שם.

עין משפט נר מצוה

קיא א מיי׳ פ״ט מהל׳ פסולי המוקדשין הלכה ה:

קיב ב מיי׳ פ״ג מהל׳ תמין ומלה ה״ד:

קיג ג מיי׳ פ״ז מהל׳ אבות הטומאה ה״ח:

ולא ידעינן אי נגע אי לא נגע וקסה לריב״ח אי ברה״י ספיקו טמא ואי ברה״ר ספיקו טהור ונמלה לר״י לפרש כגון שתי חציות ברה״י ונגע בחתת מהן ואינו יודע באיזה מהן נגע דהשתא שתיהן תלויות דבר תורה דלא ילפינן מסוטה דברשות היחיד ספקו טמא אלא דבר

הפיגול והנותר והטמא בית שמאי אומרים אין נשרפין כאחת וב״ה אומרים [א]נשרפין כאחת ואי סלקא דעתך ר״מ מדברי רבי יהושע קאמר אמאי מהדר ליה ר׳ יוסי מדר׳ חנינא סגן הכהנים א״ל רב נחמן רבי יוסי לאו אדעתיה דהוא סבר ר״מ מדרבי חנינא סגן הכהנים קא״ל וא״ל אנא מדר׳ יהושע קאמינ׳ וא״ל ואפילו לרבי יהושע נמי אינה היא המדה דהא מודה ר״א ורבי יהושע ששורף זו בפני עצמה וזו בפני עצמה ואמאי אינה היא המדה מדה ומדה היא שאני התם דאיכא הפסד חולין מתקיף לה רב ירמיה מתניתין נמי איכא הפסד דעצים א״ל ההוא סבא [ב]להפסד מרובה חששו להפסד מועט לא חששו א״ר אסי א״ר יוחנן מחלוקת בשש [ג]אבל בשבע דברי הכל שורפין א״ל רבי זירא לר׳ אסי נימא קסבר רבי יוחנן מתני׳ באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דרבנן ומאי מדבריהם מדברי רבי חנינא סגן הכהנים א״ל אין איתמר נמי אמר רבי יוחנן מתניתין באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דרבנן ומאי מדבריהם מדברי רבי חנינא סגן הכהנים ומחלוקת בשש אבל בשבע דברי הכל שורפין לימא מסייע ליה הפיגול והנותר והטמא ב״ש אומרים אין נשרפין כאחת וב״ה אומרים נשרפין כאחת שאני התם דאית להו טומאה מדרבנן [ד]דתנן הפיגול והנותר ממטאין את הידים לימא מסייע ליה [ה]הפת שעיפשה ונפסלה מלאכול לאדם והכלב יכול לאכלה מטומאה טומאת אוכלין בכביצה ונשרפת עם הטמאה בפסח שאני התם דעפרא בעלמא הוא אי הכי מאי מודה הכי קא״ל ר׳ יוסי לר״מ אפי׳ לר׳ יהושע דמיקל כי מיקל בתלויה וטמאה אבל בטהורה וטמאה לא אי הכי אמאי אינה היא המדה מדה ומדה היא א״ר ירמיה הכא בבשר שנטמא במשקין שנטמאו מחמת שרץ ואזדא ר״מ לטעמיה ורבי יוסי לטעמיה ר״מ לטעמיה דאמר [ו]טומאת משקין לטמא אחרים דרבנן ור׳ יוסי לטעמיה דאמר [ז]טומאת משקין לטמא אחרים דאוריי׳ דתניא

ספק

הפיגול. לא צריך הכא אלא מסייע הברייתא: **הפיגול והנותר.** של קדשים: **והטמא.** בשר קודש שנטמא. דקיימא לן בפ׳ אחרון (ד׳ קכ:) דנזרו עליהן שיטמאו את הידים ואע״פ שאין אוכל מטמא אדם גזרו עליהן לטמא מיהא את הידים ולא לטמא את הגוף משום חשדי כהונה ועצלי כהונה כדמפרשינן התם ואפילו הכי דאית עלייהו טומאה דרבנן אמרי ב״ש דאין שורפין פיגול ונותר שאין טמאים אי״ש דאין שורפין פיגול ונותר דרבנן אמרי ב״ש דאין שורפין פיגול ונותר שאין טמאים מן התורה עם הטמאה שהוא טמא מן התורה וכ״ש בתרומה טהורה וטמאה ואפי׳ ב״ה לא קאמרו אלא משום דאית לה לפיגול ונותר טומאת דרבנן: **וא״ל.** רבי יוסי לרבי מאיר כי ילפת ליה מדרבי יהושע נמי אינה היא המדה דמודין הן בזו. ולקמן פריך אמאי אינה היא המדה: **מדה ומדה היא.** דהא טהורה גמורה היא החמיר הזאת ומשום דסופה לאיבוד שרי לטמויי בידים: **דעליס.** שצריך להיסק שתי היסקות: **מחלוקת בשש.** שעדיין אין על הטהורה אלא איסור דרבנן אבל בשבע שנאסרה כבר מן התורה אין לך טומאה גדולה ממנו ודברי הכל אף לר׳ יוסי שורפין: **נימא קסבר ר׳ יוחנן דמתני׳.** דרבי חנינא בולד הטומאה דרבנן ור״מ מייניה ליף. ודוקא נקט שש רבי יוחנן ומשום דאית עליה איסור דרבנן הוא טעמא דר׳ מאיר אבל אם בא לשורפ׳ בחמש וארבע מודה רבי מאיר דאין שורפין ואע״ג דסופה לאיבוד דלאו מדרבי יהושע קא יליף דטעמי׳ דרבי יהושע התם משום הפסד חולין או דילמא לר׳ יוחנן נמי ר׳ מאיר מדרבי יהושע יליף וטעמא דרבי מאיר לאו משום איסורא דרבנן הוא דהוה הדין נמי לחמש וארבע והאי דקתמר ר׳ יוחנן שש אורחא דמילתא נקט: **א״ל יוחנן.** וודוקא שש קתמר ולקמיה פריך אמאי קתמר ר׳ יוסי אינה היא המדה: **נימא מסייע ליה.** דבשבע מודה ר׳ יוסי: **הפיגול ונותר דו׳.** רבי יוסי א״ל לעיל ולקמיה ליה לר׳ מאיר בהא הוא דאמרי בית הלל נשרפין כאחת משום דפיגול ונותר אסיקי מדאורייתא אבל באיסורא דרבנן לא שרו לטמויי בידים שמעינן מינה מיהא דבאיסור דאורייתא מודה רבי יוסי ואע״ג דליכא שש טומאה עליה: **אלא הפסח דו׳.** מהא לא מיסתייעא לר׳ יוחנן ואפי׳ בשבע אימא לך דפליג ר׳ יוסי ואע״ג דאסירא הואיל ואין עליה שש טומאה לא אמרינן דמודה ליה והא דמודה בפיגול ונותר משום דאית עליהו שש טומאה דרבנן: **מטמאה טומאה אוכלין.** הואיל ומתחלה נראית לאדם ירדה לה תורת טומאה ואין עולה ממנה עד שתפסל מאכילת כלב: **ונשרפה עם הטמאה בפסח.** ואפילו היא תרומה טהורה והא דאמר ר׳ יוסי קאמר לה דאי ר׳ מאיר אפילו פת מעלייתא שרי וש״מ דמודה ר׳ יוסי היכא דלאו בת אכילה היא והוה הדין לפת מעלייתא בשבע שעות: **אי הכי.** דרבי מאיר מדרבי חנינא יליף מאי מודה ר׳ אליעזר דקאמר ליה ר׳ יוסי הא קא יליף רבי מאיר מדרבי חנינא ומהדר ליה אימא מדרבי אליעזר ורבי יהושע: **הכי קאמר ליה.** הא דקא ילפת מדרבי חנינא אינה היא מן[ח] המדה כדמפרש לקמיה ואפילו לרבי יהושע נמי דשמעינן ליה דמיקל טפי גבי חבית דקתמר יטמאנה ביד הוה שורפין התם משום הפסד חולין הוא וכי איכא למימר דמיקל בשריפה בתלויה וטמאה הוא דאיכא למימר דמיקל כדשמעון ליה גבי חבית שנולד לה ספק טומאה דאמר יגלנה ותנא גרמא והוא הדין בידים אבל בטהורה ליכא למימר דמיקל: **אי הכי.** דרבי מאיר מדרבי חנינא יליף אמאי אינה היא המדה מדה ומדה היא דהא בשש איכא איסורא דרבנן ודהא ר׳ יוסי לא שרי ליה בין שש טומאה לשש איסור דהא אמרת דמודה רבי יוסי בשבע הואיל ואיכא איסור דאורייתא ואע״פ דליכא עלה שש טומאה אלמא לא שרי ליה וכיון דלא שרי ליה שפיר יליף רבי מאיר מדרבי חנינא דאמר דמטמאינן טומאה מדרבנן בטומאה דאורייתא הכא נמי מטמינן איסור דרבנן בטומאה דאורייתא: **א״ר ירמיה הכא בבשר שנטמא.** בוולד הטומאה דקתני כגון שנטמא במשקין שנטמאו בשרץ: **ואזדא ר׳ מאיר לטעמיה.** דאמר משקין אין מטמאין אחרים ואפילו אוכלין אלא מדרבנן והוה ליה מדאורייתא טהור מעליא ושרפי ליה בהדי בשר שנטמא בא״ב הטומאה דטמא מדאורייתא וגבי תרומה טהורה בשש דאיכא נמי איסור דרבנן עלה לא שנא: **ורבי יוסי לטעמיה.** דמשקין מיטמאו[ט] לבשר זה מדאורייתא הלכך אינה היא המדה דטמא ומטמא הוא. ולר׳ ירמיה איכא לאקשויי א״כ בין לר״מ בין לר׳ יוסי מאי מוסיפין לו[י] טומאתו קא מסהיד ר׳ חנינא מעיקרא בראשון נגע וה״ל שני והשתא נמי בהדי ראשון שרפין להו ונראה בעיני דרבי ירמיה אוולד דקתמר רב יהודה [יא.] סמיך ולא חש למידק כולי האי ונקט מילתיה בתר ליטנא דמתני׳ דתני בוולד הטומאה ולעולם בבשר שנטמא במשקין שנטמא בכלי שנטמא בשרץ דהוו להו משקין שניים והוה שליש ואשמעינן דשליש מותר לעשותו שני. ואכתי איכא לאקשויי סוף סוף כיון דאין אוכל מטמא אוכל אלא מדרבנן מאי קא מהני ליה האי בשר ראשון לבשר שלישי אי לשוויה שני מדרבנן מעיקרא נמי שני מדרבנן הוה ליה ואילו משקין שנגע בהן תחלה היו מדרבנן דהא נגע בראשון ואפי׳ ע״י שני הן נעשין תחלה אלא על כרחך ר׳ ירמיה כרב אדא או כאביי ס״ל דאמרי קדשים עושין טומאה כיולא בהן ואשמעינן ר׳ חנינא דשני דרבנן עבדינן ליה שני דאורייתא ולר׳ מאיר אשמעינן מינה דשני דרבנן דהוא טהור מעליא דאורייתא מותר לעשותו שני דאורייתא והוא הדין לתרומה טהורה שנשרפה עם הטמאה ולר׳ יוסי אשמעינן דשני דרבנן דהוא שלישי דאורייתא עבדינן שני דאורייתא הלכך אינה היא המדה. ורבינא דאית ליה [שם] מקרא אלא דבר הכתוב לא ס״ל דרבי ירמיה ומוקי לה לתוספת טומאה דרבנן דמתניתין כדאוקימנא בריש״א ומאי מדברייהו מדברי ר׳ אליעזר ורבי יהושע:

ספק

מסורת הש״ס

ח) [שבת קנד: לקמן כ: נה: ביצה לו. ב״ק קח. ב״מ לח:], ב) לקמן פה. קכ:, ג) לקמן מה:, ד) [ועיין יד:], ה) בס״א ליתא מן, ו) בס״אנונסף: טומאה על, ז) ומיהו י״ל דר״מ מר׳ חנינא דר״ע ילף ספר שייך לעמיה כיון דעליהו קיימי ועוד כי העתק מתלופי גרסאי׳,

מוסף רש״י

הפיגול והנותר מטמאין את הידים. מדרבנן (לקמן פה.). **ונפסלה מלאכול לאדם.** ותתקלקלה בעיפוסה ממאכל אדם (לקמן מה:). **מטמאה טומאת אוכלין.** לכל זמן שהיא ראויה לכלב לא פקע מותם אוכל מינה (שם). **ונשרפת עם הטמאה בפסח.** אם תרומה טהורה היא, לכיון דלא חזיא לאדם מותר לעמאה בידים, ואפילו לר׳ יוסי דאמר דאינה אוכל לעמאה חזו לעמאה (שם).

מוסף תוספות

א. ואפי׳ בקש ולא מצא אוכלין מ״מ לא פסיקא ליה. תוס׳ הרא״ש. ועי׳ פני״. ב. דאי אמרת בשלמא וכו׳ מדברי ר׳ חנינא, משו״ה לר׳ יוסי בשבע שורפין דהא דקאמר ר״י אינה היא המדה משום דס״ל ולד טומאה דאורייתא ולא יליפינן איסור דרבנן טומאה דאורייתא, אבל איסורא דאורייתא בשבע יליפינן, אבל אי. תוס׳ שאנ. ג. לעולם אימא לך מדברהם מדברי ר׳ יהושע דמ״מ. שם. ד. ואיסור דאורייתא הוי כמו פסול. תוס׳ הרא״ש. ה. [ד]לא חזינן לשום תנא דליף איסור טטומאה. תוס׳ הרא״ש. ו. דאזיל לאיבוד מדאורייתא. תוס׳ הרא״ש.

רבינו חננאל (המשך)

מיקל אלא בתלויה וטמאה אבל טמאה וטהורה לא. אי הכי כי ר׳ מאיר מדברי ר׳ חנניה סגן הכהנים אמר לר׳ יוחנן, דאמר אב הטומאה דאורייתא ולד הטומאה מדרבנן הוא טמא, אבל מדאורייתא טהור הוא, אמאי אמר ר׳ יוסי אינה היא המדה, הלא האב טמא [דאורייתא] והולד מדאורייתא טהור ואמר ר׳ חנניה לא נמנעו לשורפן כאחת היא היא המדה ששורפין תרומה טמאה עם הטהורה. ופריק ר׳ ירמיה הכי מתני׳ בבשר שנטמא בספק משקין הבאין מחמת שרץ שהוא ולד שאביו ספק, כדתנן בטהרות פ״ד ר״י אומר ספק משקין לאוכלין טמאין, לכלים טהורין, (ר״מ) כיצד שתי חביות אחת טמאה ואחת טהורה עשה עיסה מאחת מהן ואין ידוע מאיזה מהן עשה זהו ספק משקין לאוכלין טמאין, לכלים טהורין. ואזדא ר״מ לטעמיה דשמעינן ליה דאמר

ספק משקה ליטמא טמא לטמא אחרים טהור. כשנולד ספק במשקה בתחילת טומאתו כגון טמא שפשט רגלו במשקין טהורין ספק נגע ספק לא נגע זהו ספק משקה ליטמא שנולד לו ספק טומאה טמא מן הספק דקסבר טומאת משקין להיות עצמן טמאין לחוייב׳ היא דכתיב[ב] וכל משקה אשר יאכל דאורייתא הלכך הוא ליה ספיקא דאורייתא ולחומרא. ספק משקה לטמא אחרים כגון (ה) היום׳ מקל בידו ובראשה משקין טמאין וחרקה לצין הכברות טהורין ספק נגעה ספק לא נגעה זה הוא ספק משקה לטמא אחרים. כך היא שנויה במסכת טהרות [פ״ד מ״ט]: **טהור.** אותן הכברות טהורות הן דקסבר משקין לטמא אחרים מדרבנן הוא ולא מדאורייתא ולא דומיא דטמא דכתיב גבי משקין[ב] בלשון יטמא הלכך הוא ליה ספיקא דרבנן ולקולא. וגירסא הכי איתא ספק משקה ליטמא טמא לטמא אחרי טהור: **רבי אלעזר** גרסי׳: **לא לא טמא.** אספק משקה לטמא אחרים קאי כשנולד ספק נגיעת שום דבר טהור במשקין טמאין בין שנולד ספק זב בכלים בין שנולד באוכלין הרי הוא טמא מספק דקסבר משקין מטמאין כליס מן התורה ויליף טעמא מאשר יאמר בכל כלי יטמא[ב] ודריש יטמא יטמא ומדסמכיה לכלי משמע יטמא את הכלי והכי דרשינן ליה בתורת כהנים[ב] הלכך כי הוי ספק הוי ליה ספיקא דאורייתא וברא״י ספיקו טמא: **ר׳ יוסי ור׳ שמעון אומרים נאוכלין טמאין.** אם נולד ספק זה באוכלים כגון משקין טמאין שנשפכו לבין הכברות ספק נגעו ספק לא נגעו טמאין דקא סברי משקין מטמאין אוכלין מדאורייתא הלכך ספק נמי ברשות היחיד טמא: **נכלים עהורים.** אבל אם נולד ספק זה בכלים כגון משקין טמאין שנשפכו לבין הכלים ספק נגעו ספק לא נגעו טהורין דקסברי משקין אין מטמאין כלי אלא מדרבנן ועל ספיקו לא גזרו ורבי יוסי ור״ש דרשי יטמא יטמא כרבי יהודה ומיהו כלים לא כדליף בפירקין[ב] יטמא לטמא את האוכלים או אינו אלא לטמא את האוכלים בין לכלים. פוס׳ הרמ״ש. ה. ואין צריך למת ושרץ לכל חד וחד תרי קראי משום תלושין ומחוברין דכיון. מוקן לו: פוס׳ ד״ה חד. ב. ונגע בו השרץ. פוס׳ הרמ״ש. ז. אלמא כל זמן שהוא במים אינו טמא. פוס׳ ר״פ. ח. דמשקין לשון רבים פוס׳ הרמ״ש. וקאי אדם ואמים. פוס׳ שאנן. ט. דעדיפא מהא קמשני, אבל הכא לא מצי לשנויי כי התם לכך אמר הכי. פוס׳ ר״פ.

רבינו חננאל

ספק משקה הוא טמא אבל לטמא אחרים טהורים. וכיון שזה הבשר ששנינו במשנתנו ולד הטומאה שנטמא בספק משקה הוא אמר ר״מ זה טהור, ומאחר ששורפין אותו עם הבשר שנטמא באב הטומאה, כך מותר לשרוף התרומה הטמאה והטהורה יחדו, ואמר לו ר״י לא כי אלא ולד שנטמא מספק משקין לאוכלין טמא מן התורה הוא טומאת משקין לטמא אחרים מן התורה. ונמצאת משנתנו לר״מ טמא וטהור, ולר״י טמא וטמא, לפיכך השיב ר״י לטעימה אינה היא המדה, שזה. טמא וטמא וזה טמא וטהור, ונמצאת לטעמא דר״מ מדה ולטעמא דר״י אינה היא מדה. ואקשינן אהא דתניא ספק משקין ליטמא טמא לטמא אחרים טהור דברי ר׳ מאיר, וכן היה ר׳ אליעזר אומר כדברו, אינו דר׳ אליעזר כר׳ מאיר שביארא ליה דאמר משקה ליטמא טמא לטמא אחרים טהור, ותתניא ר׳ אליעזר אומר אין טומאה למשקין כל עיקר, תדע שהרי העיד יוסף בן יועזר איש צרידה על משקה בית מטבחיא דכן, הניחא לשמואל דאמר דכן מלטמא אחרים אבל טומאת עצמן יש להן שפיר אלא לרב דאמר דכן ממש מאי איכא למימר אמר ר״נ בר יצחק אחדא והא כדבריו קאמר דנפישי ועוד והא וכן קתני קשיא גופא [ד]רב אמר [ד]דכן ממש ושמואל אמר דכן מלטמא טומאת אחרים אבל טומאת עצמן יש להן רב אמר דכן ממש קסבר טומאת משקין דרבנן וכי גזרו רבנן במשקין דעלמא ובמשקין בית מטבחיא לא גזור ושמואל אמר דכן מלטמא טומאת אחרים אבל טומאת עצמן יש להן קסבר טומאת משקין עצמן דאורייתא לטמא אחרים דרבנן וכי גזור רבנן במשקין דעלמא במשקין בית מטבחיא לא גזור וכי לא גזור רבנן לטמויי אחרים אבל טומאת עצמן יש להן א״ל רב הונא בר חיננא לבריה כי עיילת לקמיה דרב פפא רמי ליה מי אמר שמואל דכן מלטמא טומאת אחרים אבל טומאת עצמן יש להן קרי כאן [1]והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל אמר רב שישא ברי׳ דרב אידי מידי דהוה ארביעי בקדש מתקיף לה רב אשי רביעי בקדש לא איקרי טמא האי איקרי טמא קשיא ת״ש [2]וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא מאי יטמא הכשיר הכשיר מרישא דקרא שמעת ליה מכל האוכל אשר יאכל וגו׳ חד בתלושין וחד [ה]במחוברין וצריכי דאי אשמעינן בתלושין משום דאחשבינהו אבל מחוברין אימא לא ואי תנא מחוברין משום דקיימי בדוכתייהו חשיבי אבל תלושין אימא לא צריכי ת״ש [3]אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור מאי יהיה טהור מטומאתו ותלושין מי מכשירין [ו]והאמר ר׳ יוסי בר׳ חנינא [ד]משקין בית מטבחיא לא דיין שהן דכן אלא שאין מכשירין תירגמא על דם דאמר ר׳ חייא בר אבא א״ר יוחנן [ז]המנין לדם קדשים שאינו מכשיר שנא׳ [4]על הארץ תשפכנו כמים דם שנשפך כמים מכשיר דם

[ה]אספק משקין ליטמא טמא לטמא אחרים טהור דברי ר״מ וכן היה רבי אלעזר אומר כדבריו רבי יהודה אומר לכל טמא רבי יוסי ור״ש אומרים לאוכלין טמאין לכלים טהורין וסבר רבי אלעזר משקין אית להו טומאה בעולם והתניא [ז]ר״א אומר אין טומאה למשקין כל עיקר תדע שהרי [ח]העיד [ט](יוסף) בן יועזר איש צרידה על איל קמצא דכן [י]ועל משקין בית המטבחיא דכן הניחא לשמואל דאמר דכן מלטמא טומאת אחרים אבל טומאת עצמן יש להן שפיר אלא לרב דאמר דכן ממש מאי איכא למימר אמר ר״נ בר יצחק אחדא והא כדבריו קאמר דנפישי ועוד והא וכן קתני קשיא גופא [ז]רב אמר [ד]דכן ממש ושמואל אמר דכן מלטמא טומאת אחרים אבל טומאת עצמן יש להן רב אמר דכן ממש קסבר טומאת משקין דרבנן וכי גזרו רבנן במשקין דעלמא ובמשקין בית מטבחיא לא גזור ושמואל אמר דכן מלטמא טומאת אחרים אבל טומאת עצמן יש להן קסבר טומאת משקין עצמן דאורייתא לטמא אחרים דרבנן וכי גזור רבנן במשקין דעלמא במשקין בית מטבחיא לא גזור וכי לא גזור רבנן לטמויי אחרים אבל טומאת עצמן יש להן א״ל רב הונא בר חיננא לבריה כי עיילת לקמיה דרב פפא רמי ליה מי אמר שמואל דכן מלטמא טומאת אחרים אבל טומאת עצמן יש להן קרי כאן [1]והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל אמר רב שישא ברי׳ דרב אידי מידי דהוה ארביעי בקדש מתקיף לה רב אשי רביעי בקדש לא איקרי טמא האי איקרי טמא קשיא ת״ש [2]וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא מאי יטמא הכשיר הכשיר מרישא דקרא שמעת ליה מכל האוכל אשר יאכל וגו׳ חד בתלושין וחד [ה]במחוברין וצריכי דאי אשמעינן בתלושין משום דאחשבינהו אבל מחוברין אימא לא ואי תנא מחוברין משום דקיימי בדוכתייהו חשיבי אבל תלושין אימא לא צריכי ת״ש [3]אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור מאי יהיה טהור מטומאתו ותלושין מי מכשירין [ו]והאמר ר׳ יוסי בר׳ חנינא [ד]משקין בית מטבחיא לא דיין שהן דכן אלא שאין מכשירין תירגמא על דם דאמר ר׳ חייא בר אבא א״ר יוחנן [ז]המנין לדם קדשים שאינו מכשיר שנא׳ [4]על הארץ תשפכנו כמים דם שנשפך כמים מכשיר דם

[ה]אספק משקין ליטמא טמא לטמא אחרים טהור דברי ר״מ וכן היה רבי אלעזר אומר כדבריו רבי יהודה אומר לכל טמא רבי יוסי ור״ש אומרים לאוכלין טמאין לכלים טהורין וסבר רבי אלעזר משקין אית להו טומאה בעולם והתניא [ז]ר״א אומר אין טומאה למשקין כל עיקר תדע שהרי [ח]העיד [ט](יוסף) בן יועזר איש צרידה על איל קמצא דכן [י]ועל משקין בית המטבחיא דכן הניחא לשמואל דאמר דכן מלטמא טומאת אחרים אבל טומאת עצמן יש להן שפיר אלא לרב דאמר דכן ממש מאי איכא למימר אמר ר״נ בר יצחק אחדא והא כדבריו קאמר דנפישי ועוד והא וכן קתני קשיא גופא [ז]רב אמר [ד]דכן ממש ושמואל אמר דכן מלטמא טומאת אחרים אבל טומאת עצמן יש להן רב אמר דכן ממש קסבר טומאת משקין דרבנן וכי גזרו רבנן במשקין דעלמא ובמשקין בית מטבחיא לא גזור ושמואל אמר דכן מלטמא טומאת אחרים אבל טומאת עצמן יש להן קסבר טומאת משקין עצמן דאורייתא לטמא אחרים דרבנן וכי גזור רבנן במשקין דעלמא במשקין בית מטבחיא לא גזור וכי לא גזור רבנן לטמויי אחרים אבל טומאת עצמן יש להן א״ל רב הונא בר חיננא לבריה כי עיילת לקמיה דרב פפא רמי ליה מי אמר שמואל דכן מלטמא טומאת אחרים אבל טומאת עצמן יש להן קרי כאן [1]והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל אמר רב שישא ברי׳ דרב אידי מידי דהוה ארביעי בקדש מתקיף לה רב אשי רביעי בקדש לא איקרי טמא האי איקרי טמא קשיא ת״ש [2]וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא מאי יטמא הכשיר הכשיר מרישא דקרא שמעת ליה מכל האוכל אשר יאכל וגו׳ חד בתלושין וחד [ה]במחוברין וצריכי דאי אשמעינן בתלושין משום דאחשבינהו אבל מחוברין אימא לא ואי תנא מחוברין משום דקיימי בדוכתייהו חשיבי אבל תלושין אימא לא צריכי ת״ש [3]אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור מאי יהיה טהור מטומאתו ותלושין מי מכשירין [ו]והאמר ר׳ יוסי בר׳ חנינא [ד]משקין בית מטבחיא לא דיין שהן דכן אלא שאין מכשירין תירגמא על דם דאמר ר׳ חייא בר אבא א״ר יוחנן [ז]המנין לדם קדשים שאינו מכשיר שנא׳ [4]על הארץ תשפכנו כמים דם שנשפך כמים מכשיר דם

בשלמא לשמואל דאמר דכן מלטמא אחרים.

אע״ג דרבי אלעזר קאמר אין להן טומאה כל עיקר [ג]היינו משום דקאי בתמ״כ אמילתיה דר׳ שמעון דאמר לאוכלין טמא לכלים טהור[ד]: **חד בתלושין וחד במחוברין.**

והא דכתיב (ויקרא יא) וכי יזרק מים על זרע הא אמרינן בפ״ב דחולין (ד׳ לו: וס״ס) לחד במת וחד בשרץ ופריכי [ה]וכיון דגלי לן קרא בחד מיעייהו דאין חילוק בין תלושין ובין מחוברים ה״מ בחידן ומחוברים פי׳ ריב״ל דבשעת חיבורן נדבקו באוכל והעלה האוכל מן המים[ו] אבל אם נגע בעודו במים אינו מוכשר דתנן במסכת מכשירין (פ״ד מ״ו) נגע במערה נדה מדיחתו והוא טהור העלהו כל שהוא מן המים טמא[ד]: **תירגמא אדם.** בפ״ב דחולין (דף לו:) פליג אהא שינוא והא משקי קאמר ביו״ד דמשמע ב׳ משקין[ח] והכא לא חייש אהאי פירכא משום דמלי לשנויי מאי משקי משקה דעלמא כלאחמר (קדושין ד׳ סד:) בוגרות דעלמא והתם פריך משום דאית ליה שינוא אחריגא[ט]: דס

מסורת הש"ס

ח) נדרים יט. תוספתא דטהרות פ״ה ה״ב [ומשום דמשנה דטהרות מ״ז ומ״ט דמס״ד לא מכר דברי ר׳ מאיר לכן שפיר איתא דתניא ספק משקין], ט) [לקמן ח:], י) [לקמן ח:] עדיות פ״ב מ״ד נדרים יט. ע״ז לז. [ע״ש], ז) [ע״ל רבי יוסף], ח) [לקמן ח. ע״ז לז:], ו) [לקמן לז:], ט) [לקמן כ:], י) [לקמן כ:], יא) [שמיני פרשה י], כ) [לקמן יח.], ל) דף יח:, מ) לקמן יח.,

הגהות הב"ח

(א) רש״י ד״ה ספק משקה וכו׳ כגון היה מקל בידו:

מוסף רש"י

ספק משקין. לכל טומאת משקין קרי ספק, משום דלית להו עיקר מן התורה, לפי שלא מצינו טומאה למשקין בפירוש מן התורה, והא דכתיב (ויקרא יא) וכל משקה אשר יאכל בכל כלי יטמא, הכא הכסר הוא (נדרים יט.). ליטמא טמא. לקבל טומאה לעצמן ולא טמאין (שם). אבל טומאת עצמן יש להן. מדאורייתא דמיא עליהו לא טמא (נז״ז לז:) קסבר שמואל יש למשקין טומאה מן התורה לטמא ולא מצו רבנן לגזיר (שם לז.). לא דיין שהן דכן. שאין מטמאין (חולין לז:). שאינו מכשיר. אם נפל על הזרעים (שם לג.). דם שנשפך כמים. הוי כמים ומכשיר (שם).

מוסף תוספות

א. דכתיב גבי אוכל דמשמע שהאוכל מטמא אחרים והיינו משקה. פוס׳ ר״פ (יד: ד״ה הא). ב. אלמא דלעצמן איכא טומאה דאורייתא. סס. ג. משמע דאפי׳ טומאת עצמן אין בהן. פוס׳ שאנן. ד. ועליה קאמר דלטמא אחרים אין טומאה למשקין כל עיקר. מי׳ הר״ן. בין לאוכלין בין לכלים. פוס׳ הרמ״ש. ה. ואין צריך למת ושרץ לכל חד וחד תרי קראי משום תלושין ומחוברין דכיון. מוקן לו: פוס׳ ד״ה חד. ו. ונגע בו השרץ. פוס׳ הרמ״ש. ז. אלמא כל זמן שהוא במים אינו טמא. פוס׳ ר״פ. ח. דמשקין לשון רבים פוס׳ הרמ״ש. וקאי אדם ואמים. פוס׳ שאנן. ט. דעדיפא מהא קמשני, אבל הכא לא מצי לשנויי כי התם לכך אמר הכי. פוס׳ ר״פ.

רבינו חננאל

ספק משקה הוא טמא אבל לטמא אחרים טהורים. וכיון שזה הבשר ששנינו במשנתנו ולד הטומאה שנטמא בספק משקה הוא אמר ר״מ זה טהור, ומאחר ששורפין אותו עם הבשר שנטמא באב הטומאה, כך מותר לשרוף התרומה הטמאה והטהורה יחדו, ואמר לו ר״י לא כי אלא ולד שנטמא מספק משקין לאוכלין טמא מן התורה הוא טומאת משקין לטמא אחרים מן התורה. ונמצאת משנתנו לר״מ טמא וטהור, ולר״י טמא וטמא, לפיכך השיב ר״י לטעימה אינה היא המדה, שזה. טמא וטמא וזה טמא וטהור, ונמצאת לטעמא דר״מ מדה ולטעמא דר״י אינה היא מדה. ואקשינן אהא דתניא ספק משקין ליטמא טמא לטמא אחרים טהור

[ב] ויקרא יא לד

[ג] אף מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ונגע בנבלתם יטמא: ויקרא יא לו

[ד] רק הדם לא תאכלו על הארץ תשפכנו כמים: דברים יב טז

רבינו חננאל (המשך)

דכן ממש אין אמר ר׳ אליעזר כר׳ מאיר שביארא ליה דסבר ליטמא טמא אבל טומאת עצמן יש בהן. ופרקינן אליבא דרב מאי כדבריו אחדא, פירוש דמודה ר׳ אליעזר לר׳ מאיר אסיפא דאמר לטמא אחרים טהור, ופליג עליה אריש דאמר ליטמא טמא. והא דרבינא דאמר וכן היה ר׳ אליעזר אומר כדבריו דנפשיה שאין טומאה למשקין כלל עלתה בקשיא. אמר מר ועל משקה בית מטבחיא דכן רב אמר דכן ממש מדאורייתא. קסבר טומאת משקין מדרבנן היא, ובמשקה בית המטבחים לא גזרו. ושמואל אמר דכן שאינן מטמאין אחרים אבל הן עצמן מיטמאין[ן]. דקסבר טומאת משקין לעצמן היא מדאורייתא, ולטמא אחרים דרבנן, וכי גזור רבנן לטמא אחרים הוזלתי משקה בית המטבחים. וקשיא לן אליבא דשמואל דאמר טומאת משקין עצמן יש בהן ואינן מטמאין אחרים מדאורייתא, והכתיב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, הנה כלל המקרא כל מגע טמא לא יאכל, ואיך אמר שמואל הן עצמן טמאין והן דכן מלטמא אחרים. ושנינן עשאוהו כרביעי שהוא עצמו פסול הנוגע בו טהור. ודחינן רביעי לא איקרי טמא, פסול איקרי, הא איקרי טמא, ועלתה בקשיא לשמואל. וחזרנו להקשות לרב דאמר דכן ממש, ת״ש וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא, הנה המשקה מיטמא. ושנינן מאי יטמא דכתיב בהאי קרא יכשיר (ו)האוכל זה המשקה שנפל עליו לקבל טומאה. ודחינן ההכשרה של אוכלין כבר למדנוה מרישא דקרא, דכתיב מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא. ושנינן לעולם תרוייהו להכשיר, האי קרא דכתיב בכל כלי יטמא לתלושין מן הקרקע ונתתים בכלי המכשיר, והאי קרא דכתיב אשר יבוא עליו מים יטמא, למחוברין בקרקע המכשיר, כגון המעינות והנהרות והבורות וכיוצא בהן וצריכי הכי׳. ת״ש אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור, מטומאה. הא תלושין מיטמו. ודחינן מאי יהיה טהור הכין פירושיה דקרא, כל כלי (ז)טמא שיבוא במעין ובור מקוה מים יהיה טהור מטומאתו. ואקשינן נמי לרב דאמר כי כתיב קרא לתלושין דלא מטמו ומכשיר, וכל

קיד א ממי׳ פי״ד מהל׳ אבות הטומאה הלכה ז:

קמז ב ג ד ממי׳ פ״ט מהלכות טומאת אוכלין הלכה ט:

קמז ה ממי׳ פ״ט מהל׳ פסולי המוקדשין הלכה לו וס״ו מהל׳ טומאת אוכלין הל׳ טז:

תורה אור השלם

1. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז יט

2. מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא:

ויקרא יא לד

3. אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר וְנֹגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא: ויקרא יא לו

4. רַק הַדָּם לֹא תֹאכֵלוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם: דברים יב טז